

Sanne Campfens over het actieonderzoek versterken eigen kracht in de pleegzorg: JIM aanpak

Project Lerend Transformeren

Het project Lerend Transformeren nadert de eindfase. Vijftien aanbieders van hulp voor kinderen en jongeren hebben het afgelopen jaar actieonderzoek uitgevoerd. Om op die manier een verandering op gang te brengen in de organisatie.

Het project is gefinancierd door ZonMw en wordt begeleid door TNO. Het Nederlands Jeugdinstituut en vijf academische werkplaatsen zijn betrokken bij dit project.

Sanne Campfens was als actieonderzoeker betrokken bij actieonderzoek over het versterken van de eigen kracht van (pleeg)ouders en jongeren binnen de Pleegzorg. Dit actieonderzoek werd uitgevoerd door Spirit, Jutz, Youké en Enver (voorheen Flexus Jeugdplein).

Waarom hebben jullie gekozen voor dit onderwerp voor het actieonderzoek?

Er wordt steeds meer een appel gedaan om het eigen netwerk van jongeren en ouders in te zetten, om meer gebruik te maken van hun eigen kracht. De meerwaarde hiervan zagen we ook in de pleegzorg. Maar hoe doe je dat? Bij Spirit, Jutz, Youké, en Enver (voorheen Flexus Jeugdplein) werd binnen andere hulpvormen al gebruik gemaakt van de JIM aanpak, met als doel uithuisplaatsing te voorkomen door inzet van het informele netwerk. De ervaringen hiermee waren positief. JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor en is een familielid, vriend of bekende van de jongere. Deze JIM wordt gekozen door de jongere zelf en steunt de jongere. Zouden pleegzorgbegeleiders de JIM aanpak ook kunnen gebruiken? Onze wens was om dat te onderzoeken.'

Sanne Campfens was als actieonderzoeker betrokken bij actieonderzoek over het versterken van eigen kracht in de pleegzorg. Tijdens de uitvoering van dit actieonderzoek was Sanne werkzaam bij Jutz als gedragswetenschapper/ behandelcoördinator pleegzorg. Op dit moment werkt zij als gedragswetenschapper Pleegzorg bij Combinatie Jeugdzorg en doet zij opdrachten als zelfstandige.

Hoe zijn jullie begonnen met het actieonderzoek?

'We hadden als deelnemende organisaties de wens om te onderzoeken wat de JIM aanpak voor ons kon betekenen in het meer activeren van het eigen netwerk. Dit vanuit de vanzelfsprekende wens om ook binnen de pleegzorg meer het informele netwerk (langdurig) te activeren. We hebben per deelnemende organisatie een drietal pleegzorgbegeleiders gezocht die hierin het enthousiasme hadden om zich te verdiepen in de JIM aanpak. Met hen is het actieonderzoek opgestart en zijn de doelen gevormd. Zij hebben vervolgens na training en coaching in een aantal casussen de JIM aanpak toegepast.'

Hoe hebben jullie pleegzorgbegeleiders ondersteund om met de JIM aanpak te werken?

'De 12 pleegzorgbegeleiders hebben een driedaagse training gevolgd, met tussendoor drie coachingsmomenten. Allemaal om zich de JIM aanpak eigen te maken. Terwijl de pleegzorgbegeleiders zich de JIM aanpak eigen maakten, kwamen direct ook vragen naar boven. Zo werd steeds duidelijker waar we ons op wilden richten in het actieonderzoek. We moesten in ons actieonderzoek dan ook continue reflecteren en bijstellen.'

Je zegt dat er tijdens het actieonderzoek gelijk vragen naar boven kwamen over de JIM aanpak in de pleegzorgcontext. Hoe ving jij deze vragen op?

'Door als actieonderzoeker veel te observeren. Zo was ik bij de trainingsdagen voor pleegzorgbegeleiders. Dan zat ik daar driftig mee te typen op mijn laptop. Dit leverde veel waardevolle input op voor het actieonderzoek. Ook stelde ik vaak vragen. Hoe ervaren ze de JIM aanpak?'

‘Actieonderzoek:
Ik zou het aan iedereen
aanraden. Het is een
goede manier om met
en van elkaar te leren.’

‘Van nee dat gaat niet
naar maar hoe dan wel?’

Wat is nog nodig? Hierdoor werd steeds duidelijker waar de pleegzorgbegeleiders tegenaan liepen, wat wel en niet werkte, en waar we de doelen van het actieonderzoek moesten aanscherpen. We merkten dat niet alleen de attitude van de pleegzorgbegeleider een belangrijk veranderdoel is. Ook zijn er randvoorwaarden nodig in de organisatie. Dus hebben we dit toegevoegd als veranderdoel in het actieonderzoek.’

Veranderdoelen

In dit actieonderzoek is gewerkt aan drie veranderdoelen:

1. De pleegzorg begeleider beschikt over de attitude die nodig is om de JIM aanpak goed uit te voeren
2. Aanbevelingen voor de JIM aanpak binnen de pleegzorgcontext zijn ontwikkeld
3. Randvoorwaarden in organisatie die nodig zijn voor implementatie van de JIM aanpak zijn duidelijk en doorgevoerd in de deelnemende organisaties.

Hoe hebben jullie ervoor gezorgd dat het actieonderzoek niet naar de achtergrond verdween in de ‘waan van de dag’?

‘We zagen elkaar regelmatig. Alle betrokken pleegzorgbegeleiders en de vier actieonderzoekers waren bij de trainingsdagen en coachingsmomenten. Iedere deelnemende organisatie had maandelijks intern overleg, dus met de drie pleegzorgbegeleiders en de actieonderzoeker. In elk intern overleg hebben we het gehad over de veranderdoelen. Waar staan we nu? Welke ervaringen hebben de pleegzorgbegeleiders opgedaan met het werken met de JIM aanpak in casussen? Wat betekent dit voor ons actieonderzoek? Delen van succeservaringen was een belangrijk onderdeel van deze overleggen. Pleegzorgbegeleiders leerden hierdoor ook van elkaar. Ook zorgde dit voor extra motivatie om weer een stapje extra te zetten. Het gaf inspiratie om het net iets anders aan te pakken.’

Wat was jouw rol als actieonderzoeker in het overleg met de pleegzorgbegeleiders?

‘Stimuleren, motiveren, en vooral veel vragen stellen. Hoe zit je erbij? Hoe vind je dat het gaat? Hoe creëer je ruimte voor het actieonderzoek? Sommige pleegzorgbegeleiders hadden gedurende het onderzoek nog niet genoeg casussen gevonden om de JIM aanpak in toe te passen. Ik ben dan het gesprek aangegaan over wat ze nodig hebben om dit wél voor elkaar te krijgen.’

Wat vond je van het uitvoeren van een actieonderzoek?

‘Ik zou het aan iedereen aanraden. Het is een goede manier om met en van elkaar te leren. Het elke keer weer met elkaar hebben over geleerde lessen en veranderingen die plaatsvinden. Bijvoorbeeld de veranderingen in de attitude van de pleegzorgbegeleiders. Het continue reflecteren vond ik echt een meerwaarde. Dat maakt actieonderzoek anders. Er ontstond bij ons na verloop van tijd steeds meer een gedeeld eigenaarschap voor het actieonderzoek. Dat vond ik mooi om te zien.’

Heeft het actieonderzoek een verandering in gang gezet?

‘Jazeker. Als het gaat om het veranderdoel van de attitude van de pleegzorgbegeleider, werd meteen al duidelijk dat pleegzorgbegeleiders tegen een aantal zaken aanliepen. Want hoe kun je als pleegzorgbegeleider meer loslaten en vertrouwen op de JIM en de jongere, terwijl er aan de andere kant van je wordt verwacht om de controle te houden? Ik zag gedurende het actieonderzoek steeds meer het besef bij pleegzorgbegeleiders dat hun rol en positie anders is met de JIM aanpak. Anders maar niet minder. Verder viel me op dat pleegzorgbegeleiders in hun houding steeds meer gingen van ‘nee dat gaat niet’ naar ‘maar hoe dan wel’. Hoe ze vanuit hun rol als pleegzorgbegeleider samenwerken met de JIM, en tegelijkertijd vanuit hun positie wel kritische vragen durven te stellen.’

‘Schuif aan bij overleggen, typ mee, stel vragen. Dit levert belangrijke input voor het actieonderzoek.’

Hoe nemen jullie in het actieonderzoek de stem van (pleeg)ouders, jongeren en JIM's mee?

‘We hebben interviews gehouden met JIM's en pleegouders. We hebben aan hen gevraagd hoe zij vonden dat het ging. Hoe zij het werken met een JIM hebben ervaren. Dit leverde waardevolle informatie op voor het actieonderzoek. Ook hebben we pleegzorgbegeleiders gevraagd naar hun ervaringen. Als laatste hebben we tijdens de landelijke JIM dagen met JIM's en ouders gesproken. Al deze informatie hebben we verzameld. Om hier vervolgens weer de dialoog over aan te gaan met elkaar als actieonderzoekers en met de pleegzorgbegeleiders.’

Welke tips wil je meegeven aan andere actieonderzoekers (in sp )?

‘Neem als actieonderzoeker de tijd om mensen te motiveren. Om hen in beweging te laten komen. Investeer veel tijd in het observeren. Schuif aan bij overleggen, typ mee, stel vragen. Dit levert belangrijke input voor het actieonderzoek, hierdoor kun je bijstellen waar nodig. Zorg dat je veel contact hebt met de professionals die in de praktijk bezig zijn met het actieonderzoek. Ik heb geprobeerd zoveel mogelijk deze opgehaalde informatie weer te delen in de organisatie. Dat werkte goed. En niet onbelangrijk: Zorg voor commitment van het management voor het actieonderzoek.’

Benieuwd naar de resultaten van het project Lerend Transformeren?

[Klik hier](#) voor meer informatie over het slotsymposium op 8 april 2019.

